

Arvydas Survila*
Brigita Žuromskaitė**
Rūta Dačiulytė***

Uniwersytet im. Michała Romera w Wilnie, Litwa

BEZPIECZEŃSTWO TURYSTÓW – ANALIZA POTENCJALNYCH ZAGROŻEŃ TURYSTYKI WYJAZDOWEJ Z LITWY

Streszczenie

Turystyka jest jednym z najszybciej rozwijających się sektorów gospodarki. Turyści wybierają coraz to bardziej zróżnicowane kierunki podróży. To powoduje, że w trakcie wyjazdów mają do czynienia z wszelkiego rodzaju zagrożeniami. W niniejszym artykule podjęto analizę współczesnych zagrożeń w sektorze turystyki oraz aspektów bezpieczeństwa turystyki wyjazdowej z Litwy. Zostały omówione istniejące zagrożenia w popularnych i nowych kierunkach wyjazdów turystycznych.

Słowa kluczowe: bezpieczeństwo, turystyka wyjazdowa, Litwa

Wprowadzenie

Przemysł turystyczny zajmuje ważne miejsce w globalnej gospodarce. Corocznie zwiększa się liczba turystów oraz rozszerza geografia podróży. Będąc z dala od stałego miejsca zamieszkania, turyści mają do czynienia z wszelkimi zagrożeniami, dlatego przemysł turystyczny jest ściśle powiązany z ryzykiem spowo-

* E-mail: arvydas.survila@mruni.eu

** E-mail: brigita@wp.eu

*** E-mail: ruta.daciulyte@gmail.com

dowanym przez zagrożenia istniejące w danym miejscu i czasie. Zapewnienie bezpieczeństwa turystom, identyfikacja zagrożeń zewnętrznych i wewnętrznych oraz zarządzanie sytuacjami nadzwyczajnymi – są to jedne z najważniejszych problemów w tej dziedzinie. Ich pomyślne rozwiązanie jest ważne zarówno dla usługodawcy, jak i konsumenta usług turystycznych.

W każdym państwie jest tworzony system zarządzania nadzwyczajnymi sytuacjami obejmujący pracę różnych sektorów, które mają na celu zapewnienie bezpieczeństwa nie tylko obywatelom państwa, lecz także turystom. Należy zauważyć, że choć cele takich systemów są podobne, ich struktury organizacyjne nie są jednakowo przygotowane do takich sytuacji (nawet na poziomie UE)¹. Co więcej, współpraca organizacji różnych państw, zarządzających systemami sytuacji nadzwyczajnych nie jest jeszcze w pełni uregulowana, szczególnie na poziomie międzypaństwowym². Bezpieczeństwo turystów wyjeżdżających z kraju pozostaje stosunkowo na peryferiach tego systemu.

Jak wskazała analiza istniejącej sytuacji, jest to mało badany temat zarówno w literaturze ekonomicznej litewskiej, jak i literaturze zagranicznej. Bezpieczeństwo turystów dopiero w końcu XX wieku stało się obiektem zainteresowań naukowców badających specyfikę sektora turystycznego. Miało to znaczący wpływ na wybór celu niniejszego artykułu, którym jest omówienie współczesnych zagrożeń oraz aspektów bezpieczeństwa turystyki wyjazdowej z Litwy.

1. Klasyfikacja i analiza zagrożeń

Każda działalność, w tym także turystyka, jest powiązana z ryzykiem oraz zagrożeniami. Natomiast globalizacja, dostępność międzynarodowego transportu, globalne zmiany klimatu sprzyjają rozpowszechnianiu zagrożeń na znaczne terytorium.

W ramach oceny skutków ekonomicznych zagrożeń w turystyce najczęściej są rozpatrywane trzy podstawowe czynniki: liczba ofiar śmiertelnych, liczba osób rannych oraz straty materialne. Istniały propozycje zamiany tych czynników na jednostkę monetarną w celu otrzymania jednej liczby ukazującej skutki katastrofy, jednak powstał dylemat etyczny: jak ocenić ludzkiego życie³. Należy rów-

¹ Europos Komisija. *Žalioji knyga. Turistų apgyvendinimo paslaugų sauga*, 2014, http://ec.europa.eu/dgs/health_food-safety/dgs_consultations/ca/docs/cons_20141130_tourism_gp_lt.pdf [dostęp 28.04.2015].

² Tamże, s. 7.

³ H. Cochrane, *The Economics of Disaster, Retrospect and Prospect*, w: *The Economics of Natural and Unnatural Disasters*, ed. W. Kern, Upjohn Institute for Employment Research, Kalamazoo, Michigan 2010.

nież zaznaczyć, że pośrednie straty katastrofy (np. upadek biznesu, zmniejszenie się dochodów i inne) są oceniane bardzo rzadko⁴.

Współcześnie w literaturze wyróżnia się trzy główne rodzaje zagrożeń: naturalne, technologiczne i umyślne⁵. Warto zaznaczyć, że turyści mogą mieć do czynienia ze wszystkimi tymi zagrożeniami.

Jeden z tych rodzajów zagrożeń – zagrożenia naturalne⁶ – jest powiązany z konkretnymi miejscami geograficznymi (tabela 1). Warto zaznaczyć, że w ostatnich latach liczba tych zagrożeń znacznie wzrasta.

Tabela 1. Klasyfikacja zagrożeń naturalnych

Zagrożenie według pochodzenia	Przykłady
Geologiczne – powstające od procesów w skorupie ziemi spowodowanych poprzez czynniki pochodzenia endogennego, tektonicznego albo egzogenicznego	– trzęsienia ziemi, tsunami – wybuchy wulkanów i ich emisje – osuwiska, lawiny kamieni, lawiny błotne – obsunięcia ziemi
Hydrometeorologiczne – naturalne procesy albo zjawiska zachodzące na skutek oddziaływania atmosfery, zjawisk hydrologicznych albo oceanograficznych	– powodzie, lawiny błota – cyklony tropikalne, burze, burze wietrzne, ulewy, śnieżyce, pioruny – susze, pożary w przyrodzie, burze piaskowe albo pyłowe, ekstremalny chłód, ekstremalne upały, huragany, mgła, pioruny, lawiny śnieżne
Biologiczne – działanie pochodzenia organicznego albo biologicznego, takie jak patogeniczne mikroorganizmy, toksyny i biologicznie aktywne substancje, ich procesy	– epidemie, ostre choroby epidemiczne, epidemie roślin oraz rolnicze

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Living with Risk: A Global Review of Disaster Reduction Initiatives*, United Nations Publications, New York–Geneva 2004, http://www.unisdr.org/files/657_lwr1.pdf. [dostęp 23.03.2015].

Z kolei postęp technologiczny, rozwój przemysłu, wzrost gospodarczy, społeczne i polityczne czynniki przyczyniają się do powstania zagrożeń technologicznych. Są to takie zagrożenia, jak wypadki transportowe (lotnicze, kolejowe, drogowo), awarie infrastruktury (zaburzenia przepływu energii, sieci komputerowej, układu zaopatrzenia w wodę i kanalizacyjnego) oraz przemysłowe (np. w produkcji i przechowywaniu niebezpiecznych i radioaktywnych materiałów,

⁴ D.P. Coppola, *Introduction to International Disaster Management*, Butterworth-Heinemann, Burlington 2011; W. Kern, *The Economics of Natural and Unnatural Disasters*, Upjohn Institute for Employment Research, Kalamazoo, Michigan 2010.

⁵ *Multi-Hazard Identification and Risk Assessment: A Cornerstone of the National Mitigation Strategy*, 1997, http://www.fema.gov/media-library-data/20130726-1545-20490-4487/mhira_in.pdf [dostęp 3.04.2015].

⁶ Na świecie na jednego człowieka, który zginął z powodu katastrofy, trafia 3000 osób, które ucierpiały od zagrożeń naturalnych.

pożary itp.)⁷. Jest to rodzaj zagrożeń, z którymi nie zawsze potrafimy skutecznie walczyć, ponieważ ich zakres jest bardzo szeroki, a one same trudne do przewidzenia. Warto podkreślić, że mogą nieraz wystąpić jako wtórne skutki przejawu zagrożeń naturalnych i obejmować bardzo zróżnicowane obszary. Jak wskazuje analiza sytuacji, w latach 2010–2014 zwiększyła się ich liczba i różnorodność. Jest to cena, którą płacimy za wygodne życie, w tym także za różnorodność i dostępność usług turystycznych.

Kolejna kategoria to tzw. celowe zagrożenia. Te, które wynikają nie z powodu awarii czy zdarzeń naturalnych, ale z przyczyn ludzkich. Współcześnie najbardziej znanym zagrożeniem tego typu jest terroryzm⁸ (tabela 2). Jego przyczyny są bardzo różne, na jego powstanie wpływa zarówno zaniedbanie interesów politycznych, kulturalnych, religijnych czy ekonomicznych poszczególnych grup, jak i dyskryminacja praw mniejszości narodowych, systematyczne łamanie praw człowieka, agresja militarna itp.

Nawet popularne centra turystyczne mają problemy z bezpieczeństwem (np. zagrożeniami kryminalnymi)⁹. Natomiast turyści jadą nie tylko do bezpiecznych miejsc, lecz także wybierają egzotyczne kierunki. Na listę państw o największym ryzyku terroryzmu wpisano Irak, Afganistan, Pakistan, Somalię, Nigerię, Jemen, Syrię, Filipiny, Liban, Libię, Kolumbie, Kenię¹⁰. Nie wpisano na nią dwunastu państw krajów europejskich, ale to nie oznacza, że w tych państwach nie występują akty terrorystyczne, w których mogą ucierpieć turyści. Warto pamiętać, że w ostatnich latach to właśnie turyści stają się celem ataków terrorystycznych i to nie tylko w „niebezpiecznych” krajach.

⁷ J.B. Bumgarner, *Emergency Management: A Reference Handbook*, ABC-CLIO, 2008; D.P. Coppola, *Introduction to International Disaster...; Encyclopedia of Crisis Management*, ed. R. Hagen, M. Statler, K. Bradley Penuel, SAGE Publications, Thousand Oaks 2013.

⁸ Globalnie liczba ofiar ataków terrorystycznych w 2014 r. wzrosła o 30% w porównaniu ze średnią z poprzednich pięciu lat. W ciągu 12 miesięcy do 1 lipca odnotowano 18 668 zgonów (o 29,3% więcej niż średnia poprzednich pięciu lat – 14 433). W ciągu tego samego okresu odnotowano 9471 aktów terrorystycznych, jest ta liczba niższa niż poprzednia średnia pięciu lat, która wynosiła 10 468, zob. *New Maplecroft Terrorism and Security Dashboard – Enhanced Global Threat Analysis and Dynamic Risk Mapping*, 2014, <http://maplecroft.com/portfolio/new-analysis/2014/06/18/new-maplecroft-terrorism-security-dashboard-enhanced-global-threat-analysis-and-dynamic-risk-mapping/> [dostęp 3.05.2015].

⁹ *Tourist safety and security. Practical Measures for Destinations*, World Tourism Organization, 1996, http://sete.gr/files/Media/Ebook/110301_Tourist%20Safety%20and%20Security.pdf [dostęp 28.04.2015].

¹⁰ *New Maplecroft Terrorism...*

Tabela 2. Źródła terroryzmu

Wyszczególnienie	Najbardziej znane organizacje
Nacjonalistyczny terroryzm dąży do utworzenia niezależnego państwa	Baskowie ETA, Irlandzka Armia Republikańska (IRA), Kurdyska Partia Robotnicza (Kurdistan Workers Party) w Turcji i północnym Iraku, terrorystyczne organizacje Chalistan sikhów w Indii, Tamilskie Tygrysy (Liberation Tigers of Tamil Eelam) na Sri Lance, francuski Front Narodowego Wyzwolenia Korsyki (National Front for the Liberation of Corsica)
Terroryzm religijny, którego celem jest rozpowszechnianie swojej wiary poprzez siłę, a także niszczenie niewierzących albo wierzących w innego Boga	Abu Sajaf na Filipinach, sieć al-Kaidy na całym świecie, Ansar al-Islam w Iraku, Islamska Grupa Zbrojna (Armed Islamic Group) itp.
Lewicowe organizacje terrorystyczne dążą do zniszczenia systemu kapitalistycznego i na jego miejscu utworzenia systemu komunistycznego albo socjalistycznego	niemiecki Badder-Meinhof Gang, japońska Armia Czerwona, włoskie Czerwone Brygady
Prawicowy terroryzm stara się obalić liberalny rząd i na jego miejscu utworzyć reżim faszystowski	Aryjskie Narody (Arian Nations), Russian National Unity, The National Alliance
Celem terroryzmu anarchistycznego jest zniesienie hierarchii społecznej	Obecnie przedstawicielami terroryzmu anarchistycznego są nazywani ekoterrorysty i Earth Liberation Front
Terroryzm jednej sprawy	Takie grupy chcą zwrócić uwagę na to, w co wierzą (ochrona środowiska, ochrona praw zwierząt, opozycja przeciw aborcji)

Źródło: opracowanie własne na podstawie A. Paukštė, *Terrorizmas ir jo prevencija Lietuvoje*, MRU, Vilnius 2006, s. 196.

Podsumowując, należy zauważyć, że straty z powodu pojawiających się zagrożeń na świecie i liczba osób nimi dotkniętych ciągle rosną¹¹. Straty wynikające z zagrożeń pojawiają się na wszystkich poziomach: od pojedynczych szkód gospodarstwa domowego, powiązanych z codziennymi zagrożeniami środowiska aż do nadzwyczajnych katastrof (np. trzęsienia ziemi i cyklony), które mogą mieć wpływ na straty dla całych regionów. Wszystkie straty są aktualne i ważne, ponieważ światowe tendencje pokazują, że zdarzenia przynoszą coraz więcej strat i potrzebne są coraz większe wydatki na rekompensatę szkód. Należy również podkreślić, że państwa słabsze ekonomicznie są bardziej narażone na ryzyko zagrożeń niż państwa bogatsze. Co oznacza, że turyści podróżujący do tych krajów szczególnie muszą dbać o swoje bezpieczeństwo.

¹¹ *A Global Report. Reducing Disaster Risk. A Challenge for Development*, New York 2004, http://www.preventionweb.net/files/1096_rdrenglish.pdf [dostęp 3.04.2015].

2. Powiązania tendencji i zagrożeń turystyki wyjazdowej Litwy

Jak zauważają Pender i Sharpley¹², zdarzenia przyrodnicze, ekonomiczne i polityczne mają ogromny wpływ na poziom turystyki w niektórych państwach. Duże zdarzenia nie raz już wpłynęły na drastyczne zmniejszenie frekwencji turystycznej oraz przyczyniły się do niepopularności niektórych kierunków podróży. Warto wspomnieć takie zdarzenia, jak 11 września 2001 w Nowym Jorku oraz 12–13 października 2002 na Bali, które miały istotny wpływ na liczbę przybywających turystów¹³. W ostatnich latach takie sytuacje są coraz częstsze oraz zwiększa się ich skala.

Na Litwie nie ma dużych zagrożeń, z którymi mogą mieć do czynienia turyści. Obywatele Litwy dosyć często jednak podróżują i wybierają nie tylko tradycyjne kierunki wakacji, lecz także bardziej egzotyczne (tabela 3).

Tabela 3. Liczba podróży oraz wyjeżdżających turystów litewskich w latach 2010–2013 według najpopularniejszych kierunków

Rok	Liczba podróży wyjeżdżających turystów (tys.)							Liczba wyjeżdżających turystów (tys.)
	EG Egipt	GR Grecja	ES Hiszpania	IT Włochy	FR Francja	TR Turcja	Inne państwa	
2010	46,4	23,6	35,0	32,4	23,4	62,5	82,1	1206,7
2011	28,6	29,2	53,6	33,1	24,5	55,7	96,1	1247,8
2012	20,0	30,9	58,3	39,6	31,9	76,7	105,7	826,4
2013	19,6	29,5	47,0	51,6	21,7	77,0	111,8	873,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie Głównego Urzędu Statystycznego Litwy, <http://estatistika.stat.gov.lt> [dostęp 23.04.2015].

Europa nadal pozostaje kontynentem najbardziej przez turystów odwiedzanym. W 2013 roku przybyło tu więcej niż 560 mln turystów. Swoją kontynent do zwiedzania najczęściej wybierają także i sami Europejczycy (w 2013 roku prawie 40% wakacje spędziło w UE)¹⁴. Popularnymi kierunkami wśród turystów pozostają Włochy, Francja, Hiszpania, Grecja. Także obywatele Litwy najczęściej podróżują po Europie oraz wspomnianych krajach.

¹² L. Pender, R. Sharpley, *Zarządzanie turystyką*, PWE, Warszawa 2008, s. 332.

¹³ Tamże.

¹⁴ *Europos Komisija. Žalioji...*

Większość turystów uważa Europę za bardzo bezpieczny kontynent, na co wskazują coroczne badania Eurobarometru¹⁵. Powstaje jednak pytanie, czy faktycznie tak jest. Jak widać w tabeli 4, ostatnich pięć lat w Europie nie było spokojnych pod względem klęsk żywiołowych.

Tabela 4. Przykłady dużych klęsk żywiołowych w Europie w latach 2010–2014

	Rok	Klęska żywiołowa	Państwo	Liczba ofiar śmiertelnych	Liczba osób dotkniętych szkodami	Straty ('000 USD)
Zagrożenia geologiczne	2010	wybuch wulkanu	Serbia	2	27 030	132 260
	2010	wybuch wulkanu	Islandia	–	–	–
	2011	wybuch wulkanu	Hiszpania	10	15 300	132 260
	2012	wybuch wulkanu	Włochy	24	25 350	1 580 000
Zagrożenia hydrometeorologiczne	2010	burza	Francja	53	500 079	4 230 000
	2010	burza	Niemcy	4	–	10 000 000
	2011	burza	Belgia	5	71	99 000
	2012	ekstremalne ochłodzenie	Rumunia	86	7 539	–
	2012	ekstremalne ochłodzenie	Serbia	9	18 234	–
	2012	susza	Włochy	–	5 800	4 020 000
	2013	burza	Szwajcaria	–	84	250 000
	2013	burza	Niemcy	4	–	4 800 000
	2013	burza	Portugalia	1	3 967	–
	2014	powódź	Wielka Brytania	2	600	1 500 000
	2014	powódź	Serbia	51	16 000 000	2 172 355
	2014	burza	Wielka Brytania	5	18 000	100 000

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji The Centre for Research on the Epidemiology of Disasters, <http://www.emdat.be/> [dostęp 3.04.2015].

¹⁵ Tamże.

Również w latach 2010–2014 w Europie wystąpiły liczne wypadki i zagrożenia technologiczne: kolejowe (2010 Belgia, Buizingen, zginęło 18 osób, rannych 171; 2012 Holandia, w pobliżu Amsterdamu, zginęła 1 osoba, rannych 117; 2012 Polska, Szczekociny, zginęło 16, rannych 60; 2013 Hiszpania, Saint-Jacques de Compostelle, zginęło 79, rannych 140, straty 138 mln USD); samochodowe, transportu wodnego (2011 Włochy, Lampedusa, zginęło 150, rannych 48; 2013 Włochy, między Lampedusą i Malta, zginęło 50, rannych 200); lotnicze (2010 Rosja, niedaleko Smoleńska, zginęło 96)¹⁶. Należy także wyróżnić wypadki przemysłowe (2010 na Węgrzech, Ajka, wylały się niebezpieczne substancje chemiczne, zginęło 9, rannych 7270, straty 103 mln USD)¹⁷.

Tabela 5. Zagrożenia dla bezpieczeństwa według ulubionych kierunków podróży turystów z Litwy (2010–2014)

Kraj	Statystyczne dane zdarzeń (liczba osób)
Egipt	Terroryzm – prawdopodobieństwo ataków terrorystycznych, demonstracji i starć pomiędzy protestującymi a siłami bezpieczeństwa (niebezpieczne obszary: Kair i inne największe miasta Egiptu)
	Żywiołowe trzęsienie ziemi – odczuło 250; ekstremalne ochłodzenie – 3 ofiary śmiertelne, rannych – 10; powódzie (3) – zginęło 31, rannych 4300; epidemie (2) – zmarło 15, odczuło 143; lawina skalna – zginęło 98, rannych 697
	Technologiczne przemysłowe (wybuch, 3) – zginęło 29, dotkniętych 2021, straty 10 mln USD; awarie przemysłowe (4) – zginęło 62, rannych 446; różne awarie (12) – liczba ofiar śmiertelnych 203, rannych 862 wypadki: samochodowe (90) – zginęło 1509, rannych 1359; kolejowe (5) – zginęło 502, rannych 529; wodne (8) – zginęło 1186, rannych 412
Turcja	Terroryzm – trwają zamieszki oraz istnieje prawdopodobieństwo ataków terrorystycznych
	Żywiołowe trzęsienia ziemi (20) – zginęło 950, straty doznało 654 998, straty 1,974 mld USD; ekstremalny chłód (2) – zmarło 24, dotkniętych 230; ekstremalne upały (2) – zmarło 14, dotkniętych 300, straty 1 mln USD; powódzie (19) – zginęło 229, dotkniętych 157 955, straty 932 tys. USD; osuwiska (5) – zginęło 48, dotkniętych 115; burze (7) – zginęło 39, dotkniętych 4636; pożary leśne (3) – zginęło 2, dotkniętych 650
	Technologiczne przemysłowe (190 – zginęło 633, dotkniętych 647 transportu lotniczego (4) – zginęło 240, dotkniętych 5; samochodowego (31) – zginęło 551, dotkniętych 603; kolejowego (3) – zginęło 62, dotkniętych 70; wodnego (18) – zginęło 500, dotkniętych 79

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji Ministerstwa Spraw Zagranicznych RL, <http://www.urm.lt/default/lt/> [dostęp 23.04.2015] oraz The Centre for Research...

¹⁶ The Centre for Research...

¹⁷ Tamże.

Jednak coraz więcej turystów z Litwy podróżuje poza granice Europy. Wśród najpopularniejszych kierunków można wyróżnić Turcję i Egipt (tabela 5). Rozszerzenie geografii podróży zwiększa ryzyko oraz niebezpieczeństwo zagrożenia, dlatego na podstawie bazy danych Ministerstwa Spraw Zagranicznych Republiki Litewskiej oraz The Centre for Research on the Epidemiology of Disasters można wyróżnić zagrożenia, kryzysy oraz sytuacje nadzwyczajne, z jakimi mogą się zderzyć turyści podczas podróży do tych krajów.

Także wśród obywateli Litwy coraz popularniejsze stają się takie kierunki, jak Izrael, Indie oraz Tajlandia. Niestety, nie mamy konkretnych danych, ilu turystów podróżuje do tych państw. Jak wynika jednak z analizy ofert i sprzedaży biur turystycznych, liczba takich wycieczek wzrasta.

Przy podróżach na dalsze dystanse wzrasta ryzyko i zwiększa się lista potencjalnych zagrożeń (tabela 6). Ministerstwo Spraw Zagranicznych Republiki Litewskiej oraz Departament Turystyki przy Ministerstwie Gospodarki Republiki Litewskiej publikują listę i umieszczają informacje o krajach, do których podróż w danym czasie jest niebezpieczna, lecz turyści nie zawsze dostosowują się do tych zaleceń.

Dla lepszego zrozumienia zagrożeń i ryzyka ważna jest informacja, którą turyści mogą otrzymać o kierunkach podróży. Podstawowym źródłem informacji stają się media, biura podróży, spółki ubezpieczeniowe, przyjaciele oraz rodzina¹⁸. Także taką informację udostępniają urzędy państwowe. Niestety, w oficjalnych źródłach dostępna informacja o zagrożeniach jest jedynie fragmentaryczna oraz rozproszona. Brakuje jednego punktu, w którym byłaby zamieszczana wszelka informacja o zagrożeniach w poszczególnych krajach.

Problem ten dotyczy nie tylko Litwy. Uznaje się, że w całej UE brakuje informacji o faktycznym stanie bezpieczeństwa turystów¹⁹. Ponadto źródła danych w różnych państwach członkowskich nie są skoordynowane i zebrane dla wspólnego monitoringu²⁰.

¹⁸ *Tourist safety and security. Practical Measures for Destinations*, World Tourism Organization 1996, s. 16, http://sete.gr/files/Media/Ebook/110301_Tourist%20Safety%20and%20Security.pdf [dostęp 28.04.2015].

¹⁹ *Europos Komisija. Žalioji...*

²⁰ Tamże.

Tabela 6. Zagrożenia dla bezpieczeństwa według ulubionych kierunków podróży turystów z Litwy (2010–2014)

Kraj	Statystyczne dane zdarzeń (liczba osób)
Tajlandia	<p>Terroryzm</p> <p>1.04.2015 w Tajlandii anulowano trwający 9 miesięcy stan wojenny, jednak na mocy tymczasowej wojskowi mają prawo wstrzymać wszelkie działania mogące stanowić zagrożenie dla pokoju i stabilności państwowej. W miejscach publicznych, mocno odwiedzanych przez ludzi, możliwe ataki terrorystyczne. Niebezpieczne terytoria: Pattani, Yala, Narathiwat i Songkhla. Nie zaleca się również wyruszać na terytoria znajdujące się obok świątyni Preah Vihear (w języku tajskim – Khaoi Pra Viham) i Ta Krabey (Ta Moan)</p>
	<p>Żywiolowe</p> <p>trzęsienia ziemi (2) – zginęły 2 osoby, dotkniętych 17 539, straty 62 mln USD; susza (6) – dotkniętych 21 482 602, straty 422,3 mln USD; ekstremalny chłód – zginęło 63, dotkniętych 1 mln; powodzie (46) – zginęło 2229, dotkniętych 36 107 125, straty 41 895 313 000 USD; burze (3) – zginęła 1 osoba, dotkniętych 35 204, straty 2 mln USD; cyklon – zginęło 31, dotkniętych 1 048 219, straty 20 mln USD; tsunami – zginęło 8345, dotkniętych 67 007, straty 1 mld USD; epidemie (choroba bakteryjna albo wirusowa, 6) – zginęło 141, dotkniętych 40 573; pożary (6) – zginęło 120, dotkniętych 4929, straty 3,517 mln USD</p>
	<p>Technologiczne</p> <p>transportu lotniczego (3) – zginęło 111; wypadki samochodowe (19) – zginęło 389, dotkniętych 436; transportu wodnego (6) – zginęło 99, dotkniętych 65; wypadki kolejowe (2) – zginęły 3, dotkniętych 300</p>
Izrael	<p>Terroryzm – z powodu trwającej fali przemocy sytuacja na starym mieście i we wschodniej Jerozolimie ciągle pozostaje napięta. Niebezpieczne terytorium: wschodnia Jerozolima (Ras al-Amud, At-Tur/Mount of Olives, Wadi Al-Joz, Silwan i inne), Strefa Gazy oraz obszar przygraniczny z Syrią i Libanem</p>
	<p>Żywiolowe</p> <p>burze (2) – zginęło 7, dotkniętych 2 003 410, straty 2,750 mln USD; epidemia (choroba wirusowa, 1) – zginęło 12, dotkniętych 139; pożar leśny – zginęło 44, dotkniętych 20 022, straty 270 mln USD</p>
	<p>Technologiczne</p> <p>samochodowe – zginęło 24, dotkniętych 28; kolejowe – zginęło 7, dotkniętych 200</p>
Indie	<p>Terroryzm, choroby oraz przestępczość – ryzyko ataków ekstremistycznych w następujących obszarach: na pograniczu z Pakistanem (stany Dżammu i Kaszmir, z wyjątkiem regionu Ladakh), we wschodnich i centralnych stanach Indii (Manipur, Tripura, Assam, Nagaland, Bihar, Jharkand, Chhattisgarh, zachodnia Bengalia, Orisa). Szanse na ataki szczególnie wzrastają podczas świąt indyjskich: Dzień Republiki, Holi, Dzień Niepodległości, Ramadan, Eid-ul-Fitr (koniec Ramadanu), Divali. W dużych miastach (Delhi, Kalkuta, Bombaj) się kradzieże oraz występują zorganizowane nieuzbrojone rozboje. Zagrożenia zdrowia i życia kobietom</p>
	<p>Żywiolowe</p> <p>trzęsienia ziemi (5) – zginęło 21 431, dotkniętych 7 113 184, straty 3,743 mld USD; susza (3) – zginęło 20, dotkniętych 350 mln, straty 1 498 722 000 USD; ekstremalny chłód – zginęło 63, dotkniętych 1 mln; powodzie (123) – zginęło 21 855, dotkniętych 266 520 418, straty 38 242 347 000 USD; burze (3), zginęła 1 osoba, dotkniętych 35 204, straty 2 mln USD; cyklon – zginęło 31, dotkniętych 1 048 219, straty 20 mln USD; epidemie (39) – zginęło 2139, dotkniętych 49 838 767; straty 131 mln USD; ekstremalny chłód (15) – zginęło 2548, dotkniętych 25; ekstremalne upały (9) – zginęło 3622, dotkniętych 25, straty 400 mln USD; pożary (27) – zginęło 676, dotkniętych 26 940, straty 410 mln USD</p>
	<p>Technologiczne</p> <p>przemysłowe (15) – zginęło 360, dotkniętych 2792, straty 200 mln USD; transportu lotniczego (7) – zginęło 304; samochodowego (103) – zginęło 3080, dotkniętych 1876; wodnego (30) – zginęło 1286, dotkniętych 366; kolejowego (45) – zginęło 1218, dotkniętych 366, straty 2 mln USD</p>

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji Ministerstwa Spraw Zagranicznych RL... ;
The Centre for Research...

Podsumowanie

W codziennej działalności człowiek zderza się z licznymi zagrożeniami. Turyści podróżujący do innego państwa albo we własnym kraju niezależnie od tego, czy są świadomi, czy nie – stale są wystawieni na ryzyko. Częstotliwość wystąpienia zagrożenia zależy od położenia geograficznego, wydarzeń bądź warunków fizycznych, od ruchu w przestrzeni, ludzkiej działalności czy przypadkowości. Według pochodzenia zagrożenia dzielą się na zagrożenia naturalne, technologiczne i umyślne. Zagrożenia stwarzają nadzwyczajne sytuacje mające różnorodne konsekwencje zarówno dla jednostki, jak i społeczeństwa. Wielkość tych konsekwencji charakteryzuje liczba ofiar śmiertelnych, liczba osób dotkniętych tragedią i ogólna cena strat podawana w jednostkach pieniężnych.

W sektorze turystyki zauważalny jest wzrost sytuacji nadzwyczajnych, ponieważ z powodu globalizacji i wzrostu mobilności turystów rozszerza się spektrum podróży, zwiększa się ich niebezpieczeństwo. Zmienia się również charakter podróży, zwiększa się liczba wycieczek bez korzystania z usług biur podróży. Uczestnicy turystyki wyjazdowej często znajdują się w trudnej sytuacji, ponieważ nie są widoczni dla systemów zarządzania sytuacjami nadzwyczajnymi ani własnego państwa, ani państwa docelowego, dlatego ich gotowość do samodzielnej redukcji kryzysu, nieszczęścia jest bardzo ważna. Analiza źródeł wskazuje, że turyści nie zawsze właściwie oceniają zagrożenia podróży i własne bezpieczeństwo. Możliwie, że wpływ na to mają trudności w dotarciu do wiarygodnych informacji oraz oceny faktycznego zagrożenia.

Literatura

- A Global Report. Reducing Disaster Risk. A Challenge for Development*, New York 2004, http://www.preventionweb.net/files/1096_rdrenglish.pdf.
- Bumgarner J.B., *Emergency Management: A Reference Handbook*, ABC-CLIO, 2008.
- Cochrane H., *The Economics of Disaster, Retrospect and Prospect*, w: *The Economics of Natural and Unnatural Disasters*, ed. W. Kern, Upjohn Institute for Employment Research, Kalamazoo, Michigan 2010.
- Coppola D.P. *Introduction to International Disaster Management*, Butterworth-Heinemann, Burlington 2011.
- Encyclopedia of Crisis Management*, ed. R. Hagen, M. Statler, K. Bradley Penuel, SAGE Publications, Thousand Oaks 2013.
- Europos Komisija. *Žalioji knyga. Turistų apgyvendinimo paslaugų sauga*, 2014, http://ec.europa.eu/dgs/health_food-safety/dgs_consultations/ca/docs/cons_20141130_tourism_gp_lt.pdf.

- Główny Urząd Statystyczny Litwy, <http://estatistika.stat.gov.lt>.
- Kern W., *The Economics of Natural and Unnatural Disasters*, Upjohn Institute for Employment Research, Kalamazoo, Michigan 2010.
- Living with Risk: A Global Review of Disaster Reduction Initiatives*, United Nations Publications, New York–Geneva 2004, http://www.unisdr.org/files/657_lwr1.pdf.
- Ministerstwo Spraw Zagranicznych Litwy, <http://www.urm.lt/default/lt>.
- Multi-Hazard Identification and Risk Assessment: A Cornerstone of the National Mitigation Strategy*, 1997, http://www.fema.gov/media-library-data/20130726-1545-20490-4487/mhira_in.pdf.
- New Maplecroft Terrorism and Security Dashboard – Enhanced Global Threat Analysis and Dynamic Risk Mapping*, 2014, http://maplecroft.com/portfolio/new-analysis/2014/06/18/new-maplecroft-terrorism-security-dashboard-enhanced-global-threat-analysis-and-dynamic-risk-mapping_
- Paukštė A., *Terorizmas ir jo prevencija Lietuvoje*, MRU, Vilnius 2006.
- Pender L., Sharpley R., *Zarządzanie turystyką*, PWE, Warszawa 2008.
- The Centre for Research on the Epidemiology of Disasters, www.emdat.be.
- Tourist safety and security. Practical Measures for Destinations*, World Tourism Organization, 1996, http://sete.gr/files/Media/Ebook/110301_Tourist%20Safety%20and%20Security.pdf.

TOURISTS SAFETY: THE ANALYSIS OF POTENTIAL THREATS OF LITHUANIAN OUTBOUND TOURISM TRENDS

Abstract

Tourism is one of the fastest developing sectors of the economy. Tourists gather more and more diverse travel destinations. In our days during the travel time tourists deal with increasingly wider variety of threats. This paper analyzes modern threats faced by tourists departing from LTU. As well the paper analyzes the main threats tourists may encounter on the most popular tourists destinations.

Translated by Arvydas Survila, Brigita Žuromskaitė, Rūta Dačiulytė

Keywords: tourism, security, outbound tourism, Lithuania

JEL code: L83